

Robert Opora

Uniwersytet Gdański [robert.opora@ug.edu.pl]

Wybrane czynniki istotne dla procesu podejmowania decyzji podczas wykonywania czynności diagnostycznych przez kuratora sądowego

Abstrakt: W artykule przedstawione zostały jedynie wybrane aspekty wiedzy, które są istotne dla dokonywania czynności diagnostycznych przez kuratora sądowego. Szczególną uwagę poświęcam czynnikom odgrywającym istotną rolę w procesie podejmowania decyzji przez kuratora podczas dokonywania czynności diagnostycznych. Zwracam również uwagę na znaczenie sposobu rozumienia przez kuratora sądowego zachowania podopiecznego i na konieczność uwzględniania kontekstu występujących objawów niedostosowania społecznego, gdyż stanowi to podstawę przygotowania odpowiednich planów, mających powstrzymać nieletniego od popełniania czynów aspołecznych (Hejne 1982). Celem tego artykułu jest również zilustrowanie bogactwa i różnorodności wiedzy, jaką powinni posiadać rodzinni kuratorzy sądowi, aby dokonywana diagnoza była obiektywna.

Wiedza kuratorów pochodzi zarówno z osobistych jak i zawodowych źródeł. Tym, co wpływa na przejawiany styl pracy kuratora są jego wcześniejsze doświadczenia życiowe, a także to, czego nauczył się w pracy, tj. praktyczna, empiryczna i teoretyczna wiedza, etyka zawodowa a także ustalone standardy pracy. W związku z tym, że niemożliwe jest omówienie w jednym artykule wszystkich czynników determinujących funkcjonowanie osób pozostających pod opieką kurateli sądowej, przedstawione zostaną jedynie wybrane aspekty wiedzy, które są istotne dla dokonywania czynności diagnostycznych przez kuratora sądowego.

Słowa kluczowe: Kuratela sądowa, diagnoza, proces podejmowania decyzji.

Kuratorzy sądowi, realizując funkcję diagnostyczną, gromadzą dane na temat sytuacji swoich podopiecznych i na ich podstawie podejmują szereg odpowiedzialnych decyzji dotyczących doboru odpowiednich środków postępowania korekcyjnego. Prawidłowo wykonana diagnoza skutkuje właściwym oddziaływaniem resocjalizacyjnym. Jak twierdzi Ewa Wysocka (2008), dokonywanie rozpoznania

musi podlegać obiektywizacji, czyli musi odbywać się według ściśle określonych kryteriów, których praktykom powinni dostarczać naukowcy. Autorka twierdzi, że niezbędną czynnością przy diagnozowaniu jest uwzględnienie jej dynamiczności, a zatem wzięcie pod uwagę nie tylko wydarzeń z przeszłości, ale też tych bieżących.

Podczas podejmowania decyzji przez kuratorów sądowych szczególnie znaczenie odgrywa racjonalne podejście do rozpoznawanej sytuacji. Kuratorzy sądowi podejmując decyzje, muszą posiadać zarówno wiedzę, jak i procedury diagnostyczne przydatne do zastosowania w praktyce. Muszą oni wiedzieć, dlaczego podejmują określone działania diagnostyczne i być w stanie określić funkcjonowanie własne i innych.

To, co składa się na wiedzę kuratora sądowego od długiego czasu stanowi przedmiot dyskusji w środowisku kuratorskim i naukowym (Paszkievicz 1999; Opora 2006; Stasiak, Jedynak 2010). Wszyscy autorzy są zgodni, że wiedza kuratora jest zjawiskiem płynnym i wymagającym ciągłego rozwijania. Na wiedzę kuratora składa się znajomość teorii, badań naukowych z zakresu jego pracy zawodowej i doświadczenie pracy w systemie wymiaru sprawiedliwości. Wszystko to znajduje swoje odzwierciedlenie w przejawianych przez kuratora umiejętnościach i stosowanych przez niego interwencjach wobec podopiecznego.

Wiedza na temat zjawisk patologii społecznej, w tym przestępczości, jest dynamiczna, nieustannie się zmienia i poszerza poprzez badania naukowe, dokonywane diagnozy, rozwijającą się teorię, a także przegląd przykładów dobrej praktyki. Na zmieniającą się wiedzę kuratorów sądowych wpływa również fakt jej udoskonalania poprzez nieustanne doświadczanie przez nich nowych sytuacji zawodowych oraz pojawiające się krytyczne refleksje nad doświadczeniami zawodowymi.

Wiedza kuratorów pochodzi zarówno z osobistych, jak i zawodowych źródeł. Tym, co wpływa na przejawiany styl pracy kuratora, są jego wcześniejsze doświadczenia życiowe, wartości i przekonania (Fengler 2001), a także to, czego nauczył się w pracy, tj. praktyczna, empiryczna i teoretyczna wiedza, etyka zawodowa oraz ustalone standardy pracy.

Niemożliwe jest przedstawienie w jednym artykule wszystkich czynników determinujących funkcjonowanie osób pozostających pod opieką kurateli sądowej. W związku z tym przedstawione tu zostaną jedynie wybrane aspekty wiedzy, które są istotne dla dokonywania czynności diagnostycznych przez kuratora sądowego. Szczególną uwagę poświęcę czynnikom odgrywającym istotną rolę w procesie podejmowania decyzji przez kuratora podczas dokonywania czynności diagnostycznych. Zwrócę również uwagę na znaczenie sposobu rozumienia przez kuratora sądowego zachowania podopiecznego i na konieczność uwzględniania kontekstu występujących objawów niedostosowania społecznego, gdyż stanowi to podstawę przygotowania odpowiednich planów mających powstrzymać nieletniego od popełniania czynów aspołecznych (Hejne 1982). Celem tego artykułu jest także

zilustrowanie bogactwa i różnorodności niezbędnej wiedzy, jaką powinni posiadać rodzinni kuratorzy sądowi.

Przeprowadzenie czynności diagnostycznych przez kuratora sądowego wymaga ustalenia tego, jakie informacje należy pozyskać, poznanie ich znaczeń oraz określenie, jaka jest ich istotność dla sprawy podopiecznego. Wszystkie te czynniki mają wpływ na podejmowane przez kuratora decyzje. Z kolei na podstawie decyzji podjętych przez kuratora sądowego powstają dokumenty zawierające wnioski, które służą sądowi i innym osobom do podejmowania kolejnych decyzji. Wnioski zawarte w dokumentacji kuratora sądowego i późniejsze decyzje dotyczące podopiecznego powinny służyć ustaleniu poziomu i treści interwencji i być nakierowane na redukcję dostrzeganego zagrożenia, aby zapobiec pojawieniu się negatywnych konsekwencji. Wymiar sprawiedliwości przyjmuje pewne zasady postępowania z nieletnimi. Zakłada konieczność brania pod uwagę indywidualnych potrzeb nieletniego oraz jego motywację do prospołecznego funkcjonowania, co również przekłada się na określone decyzje o zastosowanych środkach wobec nieletniego oraz sposobu ich realizacji.

Proces podejmowania decyzji w rozpoznaniu sytuacji podopiecznego

Można wyróżnić dwie grupy celów diagnozy. Pierwsza, odnosi się do zaplanowanego gromadzenia danych, druga dotyczy typów decyzji, jakie muszą być dokonane przez kuratora sądowego na podstawie zebranych informacji.

Celem gromadzenia danych jest:

1. Określenie, w jaki sposób spostrzegane jest problemowe zachowanie przez podopiecznego, jego rodziców lub inne znaczące osoby. Pomoc w takim sformułowaniu problemu, aby był on możliwy do zmiany podczas procesu resocjalizacji.
2. Zidentyfikowanie sytuacji, które wywołują złość, agresję, stres i inne silne reakcje emocjonalne i niedostosowane zachowania szkodzące jednostce lub jej otoczeniu.
3. Określenie zakresu i intensywności nieadaptacyjnych i adaptacyjnych (lecz niewystarczających reakcji) i konsekwencji tych reakcji dla podopiecznego.
4. Określenie u podopiecznego fizycznych, materialnych i psychologicznych zasobów przydatnych w procesie resocjalizacji oraz rozpoznanie możliwych przeszkód w pomyślnej realizacji interwencji resocjalizacyjnych.
5. Ustalenie wstępnej i późniejszej motywacji podopiecznego do zmiany zachowania.

Zgromadzenie niezbędnych danych diagnostycznych pozwala na podjęcie decyzji w zakresie:

1. Określenia optymalnych celów resocjalizacyjnych.

2. Przygotowania planu w celu wdrożenia najbardziej efektywnych strategii korekcyjnych.
3. Określenia czy nadzór kuratora sądowego jest najlepszym środkiem resocjalizacyjnym i podjęcia decyzji, za pomocą jakich oddziaływań dany podopieczny odniesie największą korzyść.
4. Ustalenia czy w kręgu podopiecznego pozostają osoby, które mogą być pomocne w procesie resocjalizacji.
5. Dokonania ewaluacji i udzielenia odpowiedzi na pytanie, na ile wdrożone oddziaływania resocjalizacyjne są skuteczne, dzięki porównaniu końcowej diagnozy z diagnozą początkową.

Chcąc osiągnąć powyższe cele najczęściej kurator sądowy wykorzystuje różnorodne metody diagnostyczne, spośród których najczęstszą jest wywiad. Dlatego w tekście tym akcent położony będzie na wykorzystanie wywiadu przez kuratora sądowego na potrzeby uzyskania właściwej diagnozy i określania wynikających z niej celów resocjalizacyjnych.

William Goldstein i Robin Hogarth (1997) różnicują proces dokonywania osądów od podejmowania decyzji. Według nich dokonywanie osądu polega na integrowaniu wielu probabilistycznych i potencjalnie sprzecznych wskazówek w celu poznania danej sytuacji, podczas gdy podejmowanie decyzji jest rozumiane jako dokonywanie wyboru przez osoby w niepewnych okolicznościach i obecności sprzecznych celów (Goldstein, Hogarth 1997). Osądy powinny pełnić funkcje informacyjne na potrzeby procesu decyzyjnego, w efekcie którego powinno dojść do podjęcia czynności redukujących prawdopodobieństwo ponownego konfliktu z normami społecznymi i pozytywnych zmian w życiu nieletniego. Decyzje powinny przekładać się na działanie.

Eileen Munro (2008) wskazuje, że ludzie często są niechętni do podejmowania decyzji i wynikających z niej działań. Ludzie obawiają się brania na siebie ciężaru odpowiedzialności i przyjmują postawę cechującą się prokrastynacją, polegającą na unikaniu działania, w celu poradzenia sobie z niepokojem. Taka postawa u kuratorów może przejawiać się zwlekaniem w zakresie podejmowania decyzji czy przekładaniem działania na później. W efekcie kuratorzy zamiast formułowania wniosków nieustannie pozostają na etapie postępowania diagnostycznego lub podejmują rutynowe działania, minimalizując przekonania na temat swojego podopiecznego stanowiące źródło niepokoju. Wydaje się, że w praktyce systemu sądownictwa dla nieletnich istnieje tendencja do poświęcania nadmiernej uwagi wstępnym diagnozom i dokonywaniu oceny przejawianego poziomu zagrożenia nieletnich, zamiast koncentrowania się na decyzjach dotyczących podjęcia optymalnych interwencji korekcyjnych. Podejmowane oddziaływania resocjalizacyjne są standardowe i w stosunkowo niewielkim stopniu uwzględniają potrzeby nieletniego. Wydaje się, że jeszcze mniej uwagi poświęca się na okresowy przegląd efektów będących wynikiem uprzednich decyzji i ponowną diagnozę.

Kontekst podejmowanej decyzji

Kuratorzy sądowi zwracają uwagę na trwałość niepożądanego zachowania oraz na to, czy eskaluje ono w zakresie częstości występowania i jego wagi. Ocena w tym zakresie służy określeniu stosowanych oddziaływań wychowawczo-resocjalizacyjnych. W dużym stopniu oparta jest ona na subiektywnej percepcji kuratora sądowego.

Zagrożenie jakie sprawia podopieczny, może być szacowane zarówno na podstawie wagi negatywnych zachowań, mogących potencjalnie wystąpić, jak i stopnia kontrolowania zachowania przez podopiecznego zgodnie z oczekiwaniami społecznymi.

Proces podejmowania decyzji nigdy nie jest mechaniczną aktywnością, lecz jest procesem bazującym na wartościach, charakteryzującym się niepewnością i niepokojem. Podejmowane działania przez kuratorów mają charakter probabilistyczny a nie deterministyczny.

Kuratorzy sądowi i sędziowie pozostają pod złożonym wpływem obowiązujących przepisów, polityki społecznej, zachodzących poważnych ataków opatrywanych w mediach negatywną krytyką instytucji społecznych. Wpływ ten sprawia, że czują się pod presją potrzeby przewidywania zagrożenia na potrzeby jego kontroli. Jednocześnie mogą się oni obawiać bycia obwinianym w sytuacji, kiedy ich decyzje są negatywne, zwłaszcza gdy podopieczny pozostający pod nadzorem kuratora sądowego popełni w przyszłości czyn karalny, albo zostanie poważnie skrzywdzony.

Również sam fakt zbierania informacji nie zapewnia jakości wygenerowanych informacji. Podopieczny może być mało mówny na temat swojej rodziny, lecz język ciała, emocje i reakcje emocjonalne mogą ujawniać dodatkowe informacje, na podstawie których kurator może zorientować się, co się dzieje w sytuacji podopiecznego (Opóra 2013). Otwarta i oparta na zaufaniu relacja kuratora z podopiecznym pomaga nieletniemu zrozumieć siebie i dokonywać zmiany.

Silne ustrukturyzowanie czynników ryzyka może utrudniać dostrzeżenie istniejących powiązań w życiu podopiecznego. Nieprawidłowe zrozumienie powiązań pomiędzy czynnikami ryzyka w powiązaniu z subiektywnymi narracjami podopiecznego może prowadzić do błędnych konkluzji. Dlatego istotne jest uwzględnianie kontekstu tych czynników ryzyka i patrzenie na podopiecznego w zindywidualizowany sposób, wynikający z pozostawania przez niego w specyficznym kontekście. Takie działanie pozwala na ciągłe formułowanie hipotez, które stają się przedmiotem dalszej weryfikacji podczas pracy z podopiecznym.

Diagnoza jest procesem dynamicznym i nieustannie zmieniającym się. Zwykle polega na poszukiwaniu narracji, która wyjaśnia wpływ czynników oraz ich wzajemnych powiązań na dany przypadek. Za indywidualny przypadek możemy

przyjmować między innymi osobę, rodzinę czy grupę rówieśniczą. Dzięki diagnozie można dostrzec to, jak różnie te same czynniki ryzyka wiążą się ze sobą w różnych przypadkach, i przez to mogą prowadzić do odmiennych konsekwencji.

Analiza czynników ryzyka składających się na sytuację w jakiej pozostaje podopieczny, stanowi ustrukturyzowany proces i jest częścią formalnego raportu dla sądu. Jednak intuicyjne procesy mogą również odgrywać istotne znaczenie w dostrzeganiu powiązań między oddziałującymi na podopiecznego czynnikami.

Intuicyjne podejmowanie decyzji polega na zdolności kuratora do rozpoznawania schematów w swojej pracy zawodowej, z którymi miał wcześniej do czynienia w praktyce, lub które są zbieżne ze znanymi mu badaniami, bądź wynikają z dodatkowej wiedzy na temat sprawców. Rozpoznawanie schematów wiąże się również ze zdolnością przewidywania prawdopodobnych konsekwencji działania i uwzględnianie ich podczas podejmowania decyzji.

Ustrukturyzowane procedury postępowania kuratorskiego mogą wspierać dopasowywanie schematów poznawczych do sytuacji indywidualnego przypadku. Czerpią one swoje źródło z badań i służą pomocą, wyznaczając zakres obejmowanych obszarów analizy sytuacji podopiecznego. Doświadczeni praktycy korzystają zarówno z własnej wiedzy powstałej na bazie doświadczenia, jak i poznanych badań i teorii. Dzięki temu możliwe staje się dopasowywanie dotychczas poznanych schematów i wiązanie ich z rzeczywistością, w jakiej znajduje się dany przypadek. Na przykład doświadczony kurator może rozpoznać zachowania podopiecznego przejawiające się nadmiernym pobudzeniem jako odważne zamiast jako buntownicze. Zależy to między innymi od tego, w jaki sposób powiąże to zachowanie ze wczesnymi problemami z dzieciństwa, wynikającymi z nieprawidłowego przywiązania. Jeśli kurator szczegółowo zna i rozumie badania oraz teorię wychowania młodego człowieka i poznał funkcjonowanie jego rodziny, to będzie on w stanie trafnie zdiagnozować problem w sposób całościowy.

Kuratorzy sądowi powinni cechować się dużą świadomością własnej osoby. Pozwoli im to na bycie wyczulonymi na własne uprzedzenia. Wówczas dopasowywanie schematów nie będzie zwykłym uprzedzeniem lub uproszczonym myśleniem.

Proces diagnozy i powiązane z nim narzędzia powinny być zaprojektowane w taki sposób, aby pomagać kuratorowi koncentrować się na najbardziej trafnych czynnikach ryzyka przez pomoc w zebraniu i przedstawieniu dowodów wspierających dane hipotezy przyczynowe dotyczące określonego przypadku. Innymi słowy hipotezy, które stanowią pewnego rodzaju opowieść o podopiecznym, oparte są na dowodach. Opowieść ta jest spójna, lecz również otwarta na ocenę i zmianę. Dlatego kurator wykonujący diagnozę, powinien odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czy jest świadomy schematów jakimi posługuje się podczas diagnozy?
2. Jeśli tak, to co jest pomocne, i co zwiększa prawdopodobieństwo trafnego dopasowania schematu poznawczego do indywidualnego przypadku?

3. Czy ma jakiekolwiek obawy dotyczące uprzedzeń, wpływające na swoje własne lub cudze osądy?

Od diagnozy do planowania

Tworzenie hipotez na temat indywidualnego przypadku podczas diagnozy dotyczy więcej niż jednego aspektu sytuacji, w jakiej się on znajduje. Powinien to być krok do przodu dążący do rozwiązania całości trudnej sprawy. Konieczne jest uwzględnianie złożonych interakcji, w jakich znajdują się podopieczni. Interakcje te mogą wyznaczać sposób rozumienia podopiecznego. Wyważone podejście, uwzględniające zarówno informacje uzyskane z ustrukturalizowanych procedur, jak i subiektywnej wiedzy kuratora, będzie przydatne w rozpoznaniu najbardziej odpowiednich czynników ryzyka, powiązań i interakcji. Dzięki temu plan działania resocjalizacyjnego zostanie prawidłowo dopasowany i zindywidualizowany w zależności od potrzeb podopiecznego.

Społeczna diagnoza, jakiej dokonują kuratorzy sądowi, jest skoncentrowana na porównywaniu, analizie i syntezie odpowiednio zebranych danych, typowych dla prezentowanego problemu i zidentyfikowanych potrzeb podopiecznego. W pierwszej fazie kontaktu z podopiecznym kuratorzy sądowi dokonują analizy sytuacji podopiecznego, czyli rozkładają złożone struktury na bardzo proste elementy. Następnie dokonują syntezy zebranych informacji poprzez połączenie kilku części lub pojedynczych elementów w celu stworzenia bardziej złożonej całości.

Implikacje dla praktyki diagnostycznej

Od momentu rozpoznania u podopiecznego określonych problemów muszą one zostać poddane procesowi rekonstrukcji w stosownym porządku tak, aby stworzyły pełny obraz sytuacji, w jakiej się on znajduje. Przeprowadzana diagnoza i identyfikowanie bezpośrednich i pośrednich związków prowadzących do czynów karalnych powinny być planowane w taki sposób, aby wprowadzić zmiany lub wpłynąć na te powiązania. W celu uniknięcia pomyłek i przeciążenia informacyjnego przydatne jest zastosowanie strategii rozwiązywania problemów, wykorzystywanej w programach poznawczo-behawioralnych. Pozwala to na identyfikację dostępnych opcji i potencjalnych konsekwencji każdej z nich. Dzięki niej można poddać namysłowi prawdopodobieństwo wystąpienia każdej kolejnej konsekwencji oraz dostrzeżenie ich wad i zalet. Analiza taka służy wsparciu przy podejmowaniu decyzji i zarządzaniu ryzykiem podczas planowania dalszych interwencji wobec podopiecznego. Podejmowane przez kuratorów czynności nie zawsze są zgodne z wcześniej zaplanowanymi oczekiwaniami. Pojawiają się niespodziewane konsekwencje, i wówczas kuratorzy muszą je pilnie uwzględnić. Sprawia to, że

kuratorzy muszą często podejmować intuicyjne decyzje i działają na podstawie pierwszego przychodzącego na myśl rozwiązania. Może to być użyteczną i efektywną zdolnością do radzenia sobie w kryzysie. Natomiast decydowanie oparte na wyważonym podejściu dąży do osiągnięcia równowagi. W związku z tym ustrukturyzowane procedury kuratorów sądowych powinny wspierać jak najbardziej uważny i racjonalny przegląd zachodzących zmian na przestrzeni czasu, aby upewnić się, że konsekwencje podejmowanych decyzji zostały w pełni uwzględnione i sposób podjętej decyzji jest uzasadniony.

Tym, co odróżnia kreatywnego kuratora od wyłącznie metodycznie przygotowanego, jest zdolność przedstawiania się z jednej perspektywy na inną. Kurator może przyjąć określony plan działania, lecz nieustannie musi być otwarty na nowe rozwiązania. Stawiane przez niego hipotezy muszą być weryfikowane i jeśli jest to konieczne, zmieniać się wraz ze zmieniającą się sytuacją podopiecznego i ujawniającymi się nowymi informacjami. Na weryfikację hipotez pozwalają zebrane różnorodne dowody z różnych źródeł. Wielu praktyków natomiast nie angażuje się odpowiednio, i w swoich sprawozdaniach przyjmuje wyłącznie jedną perspektywę lub kilka wyizolowanych i wzajemnie niepowiązanych perspektyw istniejącego problemu.

Zmiana perspektywy problemu jest trudna i czasochłonna. Podczas gdy dramatyczne zmiany stosunkowo łatwo mogą zmusić do zmiany myślenia, to ignoruje się fakt, że pojedyncze i szczątkowe informacje o sytuacji podopiecznego mają potencjalną możliwość zmiany obrazu w sposób fundamentalny. W sytuacji na pozór subtelnych różnic między odmiennymi perspektywami tej samej sytuacji problemowej kuratorzy mogą być niechętni do zmierzenia się z innym sposobem myślenia. Młoda osoba może mieć słabą relację z rodzicami, którzy nie współpracują z kuratorem. Niewłaściwe wychowywanie jest częścią hipotezy, która wskazuje na interwencję. Niektóre komentarze i obserwacje podczas wizyty w domu pozwalają rozpoznać, czy młoda osoba będzie agresywna wobec rodziców. Wskazywałoby to na potrzebę przemyślenia, czy interwencje korekcyjne powinny dotyczyć wyłącznie umiejętności wychowawczych rodziców. W sytuacji, gdy kurator jest przeciążony lub niepewny co do sposobu poradzenia sobie z tą sytuacją, może być skłonny do minimalizowania znaczenia nowej informacji.

Instytucja kurateli może wspierać otwarte myślenie kuratorów poprzez dyskusję i wymianę poglądów i informacji o podejmowanych decyzjach przez specjalistów. Strategie interpersonalne nie zawsze przynoszą zamierzone efekty. Wielu kuratorów sądowych będzie miało doświadczenia bycia zaangażowanym w układy podtrzymujące pewne schematy, które stają się kolejnym rutynowym procesem. Wówczas podczas sprawowanej nad nimi kontroli mogą doświadczać niezadowolenia, gdyż odbierają ją jako sprawdzanie celów zamiast pomocy w rozwijaniu myślenia.

Wsparciem dla kuratorów sądowych mogłoby być umożliwienie im korzystania z superwizji, prowadzonej przez osobę spoza środowiska kuratorów sądowych,

gdyż zamknięty system profesjonalistów może nie sprzyjać otwartej dyskusji na temat sytuacji problemowych. Dodatkowo może to prowadzić do mieszania się ról i trudności w komunikacji. Kuratorzy mogą wówczas traktować pojawiające się elementy rozmowy w wyizolowany sposób, zamiast uwzględniać cały kontekst omawianej sytuacji. Sformalizowane i ustrukturyzowane procedury mogą być niewystarczające. Dlatego intuicyjne sposoby reagowania na sytuację, w jakiej się znajdują, będzie poprawiało uzyskiwane efekty.

Ustrukturyzowane, racjonalne podejmowanie decyzji oraz dobry system zbierania informacji i ich zapisywania stanowią podstawę, jeśli diagnoza ma bazować na ocenach opartych na dowodach, służyć tworzeniu planowaniu interwencji i dostarczaniu nowych odpowiedzi praktyce. Jednocześnie mamy do czynienia z pewnego rodzaju sztuką dobrej praktyki. Myślenie intuicyjne, właściwe różnicowanie i rzeczywiste zrozumienie narracji są również niezbędne przy jednoczesnym starannym unikaniu pułapek stronniczości. Kuratorzy sądowi muszą wyważyć w swojej pracy różne podejścia, uwzględniając wiele aspektów danej sytuacji, dodatkowo włączając profesjonalną współpracę i podtrzymywanie relacji z podopiecznymi. Podsumowując, pragnę podkreślić, że rozwijanie i doskonalenie kompetencji zawodowych należy zarówno do odpowiedzialności instytucji kurateli, jak i każdego kuratora z osobna.

Abstract: Selected factors relevant to the decision-making process during the performance of diagnostic activities by the probation officer

The article presents selected aspects of knowledge that are important for taking diagnostic activities by a probation officer. I pay special attention to factors that play an important role in the decision making process of the probation officer during diagnostic activities. I would also like to draw attention to the importance of the probation officer's understanding of the client's behavior and the need to take into account the context of the occurring symptoms of social maladjustment, as this is the basis for preparing appropriate plans to stop a juveniles from committing antisocial acts (Hejne 1982). The purpose of this article is also to illustrate the variety and diversity of knowledge that family court probation officers should possess in order for the diagnosis to be objective. The probation officer's knowledge comes from both personal and professional sources. What influences the manifested style of the probation officer's work are his previous life experiences, as well as what he or she learned at work, i.e. practical, empirical and theoretical knowledge, professional ethics as well as established work standards. It is impossible to discuss in one article all the factors determining the functioning of clients of probation officers, therefore only selected aspects of knowledge that are relevant for taking diagnostic activities by a probation officers will be presented in the article.

Key words: Probation officer, assesment, decision making process.

Bibliografia

- [1] Goldstein W., Hogarth R., 1997, *Judgement and decision research: Some historical context*, [w:] *Research on judgement and decision making: currents, connections and controversies*, (red.) W. Goldstein, R. Hogarth, Cambridge University Press, Cambridge.
- [2] Fengler J., 2001, *Pomaganie męczy – wypalenie w pracy zawodowej*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.
- [3] Hejne M., 1982, *Warunki efektywności resocjalizacji nieletnich poddanych dozorowi sądowych kuratorów społecznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- [4] Munro E., 2008, *Effective child protection*, Sage, London.
- [5] Opora R., 2006, *Rola sędziów i kuratorów sądowych w resocjalizacji nieletnich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- [6] Opora R., 2013, *Znaczenie umiejętności prowadzenia rozmowy przez wychowawcę w pracy resocjalizacyjnej*, [w:] *Funkcjonowanie kadry penitencjarnej w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności. Studia i Rozprawy z Pedagogiki Resocjalizacyjnej*, t. 4, (red.) D. Kowalczyk, I. Mudrecka, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 69–81.
- [7] Paszkiewicz A., 1999, *Podmiotowe traktowanie wychowanka w pracy rodzinnego kuratora sądowego*, Norbertinum, Lublin.
- [8] Stasiak K., Jedynak A., 2010, *Zarys metodyki pracy kuratora sądowego*, LexisNexis, Warszawa.
- [9] Wysocka E., 2008, *Diagnoza w resocjalizacji*, PWN, Warszawa.